

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0263

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010
Accepted: September 2010
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
2010 www.newwsa.com

Zülfü Demirtaş
Gökhan Kahveci
Firat University
demirtaszulfu@gmail.com
Elazığ-Turkey

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN OKULLARINA YÖNELİK BEKLENTİ VE
MEMNUNİYET DÜZEYLERİ**

ÖZET

Bu araştırmada, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin, okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri, bu iki düzey arasındaki ilişkinin belirlenmesi, beklenti ve memnuniyet düzeylerinin bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinde tasarlanmıştır. Bulgular, öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerinin birbirine yakın ve yüksek olduğunu; erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha yüksek beklenti ve memnuniyet düzeyine sahip olduğunu; 6. sınıf öğrencilerinin hem beklenti hem de memnuniyet düzeylerinin 7. ve 8. sınıf öğrencilerine oranla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrenciler öğrenim gördükleri okullarından öğretmen, ders, okul içi etkinlikler ve okul çevresi anlamında bazı beklentiler içersindedirler. Bu beklentilerin karşılanması hem öğrenciler hem de okulun akademik başarısı açısından önem arz etmektedir. Bu durumdan dolayı öğretmenlerin hem okul içi hem de okul dışı etkinliklerde öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmaları gereklidir. Ayrıca okul yönetimi, okulun fiziki durumunu öğrencilerin isteklerine cevap verecek şekilde düzenlemelidir.

Anahtar Kelimeler: Beklenti, Memnuniyet, Öğrenci, İlköğretim, Öğrencilerin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri,

**EXPECTATION AND SATISFACTION LEVELS OF STUDENTS OF SECOND STEP OF
PRIMARY SCHOOLS FROM THEIR SCHOOLS**

ABSTRACT

In this research that has been designed within survey model, it is purposed to define expectation and satisfaction levels of students of second step of primary schools from their schools, the relationship between these two levels, and if levels of expectation and satisfaction differ from each other by some variables. The expectation and satisfaction levels of students are close to each other and very high; male students have higher levels of expectation and satisfaction than the female students; 6th grade student's expectation and satisfaction levels are higher than 7th and 8th grades students. The students have some expectations from their school in terms of teacher, class, in-school activities and school environment. To answer these expectations is to be very important in terms of the academic success of the students and the school. On account of this situation, trainers should regard the students interests and needs in the period of both internal and external activities. Besides, the school management should regulate the physical conditions of school in terms of meeting the students' needs.

Keywords: Expectation, satisfaction, student, expectation and satisfaction levels of students, primary education.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Örgün eğitim okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarından oluşur. Okul öncesi ve ilköğretimin ilk devresinde öğrenciler henüz çocuk denecek yaşlarda bulunurlar. Bu öğrenciler, ilköğretimin ikinci kademesinde (6., 7. ve 8. Sınıflar) erinliğe geçerler, ortaöğretime geldiklerinde ise artık ergen olma özelliklerini kazanırlar. Ergenlerin beklentileri ve memnun olma durumları çocuklardan ve yetişkinlerden farklılık gösterir.

Beklenti kavramı, gerçekleşmesi beklenen şey, bireyin belli şart ve durumlarda alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüşü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005: 235). Memnuniyet kavramı ise, memnun olma, sevinç duyma ve sevinme anlamlarını içermektedir (TDK, 2005: 1367). Eğitim sistemlerinin temelini oluşturan okullarda öğrenci beklentileri ve bu beklentilerin gerçekleşme düzeyi, eğitsel amaçların gerçekleşmesinde önemli bir faktördür. Okulların girdileri olan öğrencilerin ne tür beklentiler içinde olduklarını ve bu beklentilerinin gerçekleşme düzeylerinin hangi derecede olduğunu belirleyen araştırmalar sayı bakımından fazla değildir. Özellikle alan yazında ilköğretim kurumlarında öğrenci algılarına göre beklenti ve memnuniyet düzeylerini belirlemeyi amaçlayan bir araştırmaya rastlanamamıştır.

Okul, çevresinden aldığı girdileri kullanarak alt sistemler yardımıyla işleyen, bu girdileri tekrar aynı çevreye ürün olarak sunan, sisteme dönütler sağlayan, bu doğrultuda program ve süreçlerini gözden geçirerek gerektiğinde değişiklik yaparak varlığını sürdürmeye çalışan açık sosyal bir sistemdir (Şişman, 2000: 112). Okulda gerçekleştirilmesi amaçlanan eğitsel amaçların öğrenci ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda belirlenmesi beklenir. Öğrenci beklenti ve memnuniyeti, okulların başarısında önemli bir rol oynar. Okulda öğrencilerin beklentilerine cevap verebilecek en önemli işgörenler öğretmenlerdir. Öğretmenlerin başta öğrencileri olmak üzere çevrelerinde bulunan kişilerin beklentilerine cevap verebilmeleri için belli yeterliklere sahip olmaları beklenir.

Öğretmenlerin yeterlik alanları; alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır. Alan bilgisi, öğretmen yetiştirme programlarında öğretmen adaylarının öğretmenliğe hazırlandıkları alanda uzmanlık bilgisine sahip olmasını amaçlamaktadır. Öğretmenlik meslek bilgisi, öğretmenin bildiğini nasıl öğretebileceğini belirlemesine yardımcı olan bilgi ve becerileri kapsar. Çünkü öğretmenin bir alanı ya da konuyu iyi bilmesi, onun iyi bir öğretmen olduğunun göstergesi değildir. Genel kültür, öğretmen adaylarının geniş bir dünya görüşüne ve genel kültüre sahip olmalarını olanaklı kılar. İyi bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin başında öğrenci beklentilerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Şişman, 2000: 9-12).

Okula dayalı yönetimde okulların örgüt ve öğretim yapısı öğrencilerin ihtiyaç ve yetenekleri üzerine odaklanmaktadır. Bu da okullarda stratejik planlamayı, yönetimi, liderliği, öğretimi, personel geliştirmeyi, bütçeyi, okulun iklimini ve kültürünü etkilemektedir (Özdemir, 2000: 40-41). Öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine odaklanan okulların akademik başarı açısından diğer okullardan daha başarılı olmaları beklenir. Öğrencilerin öğrenim gördüğü okuldan memnun olması başta öğrenci olmak üzere, aileler ve okul açısından önemlidir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Günümüzde ülkeler arasında çeşitli açılardan önemli farklılıklar olmasına rağmen, bütün ülkelerin buluşabildiği ortak noktalardan biri eğitimidir. Eğitimin genel amacı yetişmekte olan bireylerin topluma

sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarını gerçekleştirmektir. Eğitim, bireye toplumsal hayatta yaşayabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve davranışları kazandırır (Kaldırım, 2005). Eğitime değişim sürecinde çok önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Değişimin amacı kaliteyi yakalamaktır. Kalitede insan beklentisi, doyumu ve mutluluğu hedef alınmaktadır. Kaliteye ulaşabilmek ancak eğitim ile mümkün olacağı için insanlara çeşitli beceriler kazandırılarak, onların istek ve ihtiyaçlarının giderilmeye çalışılması gerekmektedir (Cafoğlu, 1996: 1). Eğitim etkinliklerinin gerçekleştiği okulların kendi kalitelerini yükseltmek yönünde en önemli girdileri olan öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermeleri gerekmektedir. Öğrencilerinin beklentilerine cevap veren okulların kalitelerinin artması beklenir.

Okulların etkililiği, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilme derecesi ile doğru orantılıdır. Etkili okul anlayışının temelinde tüm öğrencilerin öğrenebileceği ve tüm öğretmenlerin de öğretebileceği varsayımı yatar (Balıcı, 2007: 41-42). Okul etkililiği öğrencilerle ilgili bireysel verilerden hesaplanan ortalama okul puanı olarak tanımlanmaktadır (Balıcı, 2007: 87). Öğrencilerin başarı oranının yüksek olması okulların etkililiğinde büyük rol oynar. Öğrencilerin bireysel ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması yönünde çalışmaların yapılması, etkinliklerin düzenlenmesi okulların etkililiği açısından önem arz etmektedir. Okul etkililiği ile öğrenci beklentileri arasında doğrusal bir ilişkinin olması beklenir.

Etkili okulun işgöreni, öğrenciyi ne ölçüde geliştirdiği noktasında sürekli denetlenir. Etkili okullarda okul yöneticisi yüksek düzeyde öğrenci başarısı için ölçme ve değerlendirmeye büyük ilgi gösterir. Okul yöneticisinin sahip olduğu yüksek beklentiler, öğrenci başarısı için geliştirilen ölçütler, etkili okul konusunda önemli bir geri bildirim sağlar. Etkili okulda öğrencinin akademik benlik tasarımı ve kendine güveni oldukça yüksektir (Çelik, 1999: 40). Öğrenci beklentilerine cevap vermek amacıyla irdelenmesi gereken diğer bir konu, okul yaşamının niteliğidir. Okul yaşamının niteliğine yönetici ve öğretmenler tarafından özel bir önem verilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin okul yaşamının nitelikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiden dolayı, okul yaşamının niteliğinin irdelenmesi önem taşımaktadır. Öğrencilerin öğretmenlere olan tepkileri ve okuldaki işlere bağlılıkları okulun etkililiğinde önemli görülmektedir (Yılmaz, 2007).

Öğrenci beklentilerinin karşılanması anlamında dikkat çeken diğer bir nokta okulların gelişmesi ve kendini yenilemesidir. Değişen dünyada, kendini yenilemeyen okulların öğrenci beklentilerine cevap vermesi beklenemez. Okulların gelişmesi, işgörenlerin karar sürecine katılımı, ortak amaç ve hedeflere dayalı olarak bireylerin kendi kendilerini yönetimi ve kontrolü olarak tanımlanmaktadır (Balıcı, 2000: 2). Okulda bulunan tüm bireylerin okulun ortak amaçları etrafında toplanması ve o yönde çalışması okulun değişimi ve gelişimi açısından önemlidir. Değişen ve kendini sürekli yenileyen okulların, öğrencilerinin beklentilerine cevap verme oranlarının yüksek olması beklenir.

Etkili bir öğretim için öncelikli hedef öğrencileri öğrenme ortamına sokmak ve onların ihtiyaçlarına cevap vermektir. Bu durum çoğu zaman sorun oluşturmaktadır (Celep, 2000: 54). Program içeriklerinin belirlenmesinde öğrencilerin beklenti ve gereksinimleri ile öğrenilecek konuların toplumsal ve ekonomik yaşam yönünden önemlilik düzeyi yüksektir (Aydın, 2010: 67). Öğrenci beklentilerine cevap vermek öğretmenler için önem taşımaktadır. Öğrencilerinin beklenti ve ihtiyaçlarına göre öğretim programını hazırlayan,

öğrencileri ile sürekli iletişim halinde bulunan, bireysel farklılıkları göz önüne alan, öğrenci beklentilerine göre etkinlikler düzenleyen öğretmenlerin başarı oranının yükselmesi beklenir.

Bu araştırmanın amacı ilköğretim okulu ikinci kademesinde (6., 7. ve 8. sınıflar) eğitim gören öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerini belirlemektir. Bu amaç kapsamında, cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından öğrenci beklenti ve memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunup bulunmadığı araştırılmıştır.

3.YÖNTEM (METHOD)

Bu bölümde, araştırmanın modeli, veri toplama aracının geliştirilmesi ve uygulanması, evren ve örnekleme ve verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Model (Model)

Araştırma, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan ilişkisel tarama modelindedir (Karasar, 2008). Bu model doğrultusunda ilköğretim okullarının ikinci kademesine devam eden öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri ölçülmüştür.

3.2 Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması (Survey Development and Implementation)

Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan alan yazın taramasına dayalı olarak 20 maddelik Beklenti ve Memnuniyet Anketi hazırlanmıştır. Beklenti ve Memnuniyet Anketi, örneklem kapsamına alınmayan ilköğretim okullarının 6., 7. ve 8. sınıflarına devam eden 83 öğrenciye uygulanmış, uygulamadan elde edilen verilere Warimax döndürme tekniği uygulanmıştır. Döndürme sonucunda, ölçekte yer alan bütün madde yüklerinin ,30'dan büyük olduğu görülmüştür. Ölçekte yer alan 20 madde öğretmen, ders, etkinlikler ve okul yönetimi adı verilen 4 faktör altında toplanmıştır. "Öğretmen" adı verilen faktör 6 madde içermekte olup, öğretmenlerin görevlerini severek ve içten yapmalarını, derslerine önem verip iyi hazırlanmalarını, derslerine düzenli olarak girip çıkmalarını, derslerde verilen ödevlerin öğrencilerin başarısına katkı sağlamasını ve öğretmenin her bir öğrencinin başarı durumuyla ilgilenmesini kapsamaktadır. "Ders" adı verilen faktör 7 madde içermekte olup, derslerdeki öğrenme-öğretme etkinliklerinde çağdaş araç-gereçlerin kullanılması, öğretmenlerin kendi konu alanlarına hâkim olmaları, öğrencilere karşı adil ve tarafsız olmaları gibi konular hakkında bilgi sağlamaktadır. "Etkinlik" faktörü 3 madde içermekte olup, derslerde yapılan etkinliklerin kalitesinin yüksek olması, öğrencilerin kulüp çalışması ve sosyal etkinliklere teşvik edilmesi, okul içinde öğrencilerin katılabileceği çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin olması konularında bilgi vermektedir. Son faktör olan "Okul Çevresi" faktörü 4 madde içermekte olup, eğitimde kullanılan öğretim mekânlarının sayı ve nitelik bakımından uygun olması, sınavların güvenli bir şekilde yapılması, sahtekârlık olaylarının olmamasını kapsamaktadır.

Bu yöntemle elde edilen 20 maddeyi içeren 4 faktörlü Beklenti ve Memnuniyet Ölçeğinin KMO (0,879) ve Bartlett (3998,003) değerleri anlamlı bulunmuştur. Ölçekte yer alan madde yükleri toplam varyansın %64,645'ini karşılamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha'sı ,934 olup ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2008).

Beşli Likert tarzında hazırlanan ölçeğin her bir maddesi için "Beklenti Düzeyi" ve "Memnuniyet Düzeyi" olmak üzere iki bölüm bulunmaktadır. Her bölümde maddelere verilen cevaplar "hiç, az, orta, oldukça, çok" olmak üzere 5 derecede değerlendirilmiştir. Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri yorumlanırken, beşli puanlar dörde bölünerek ($4/5=0,80$) aşağıdaki aralıklara göre yorumlanmıştır: 1,00-1,79 = Çok düşük, 1,80-2,59 = düşük, 2,60-3,39 = orta, 3,40-4,19 = yüksek, 4,20-5,00 = çok yüksek.

3.3 Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini 2009-2010 öğretim yılında Elazığ ili Kovancılar ilçesinde eğitime devam eden ikinci kademe öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evren içerisinden küme örnekleme yolu ile seçilen 10 ilköğretim okulunda eğitim ve öğretim gören öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örnekleme alınan okulların 6., 7. ve 8. sınıflarında eğitim gören bütün öğrencilere Beklenti ve Memnuniyet Ölçeği uygulanmış, bu uygulama sonucunda değerlendirilebilir nitelikte 319 ölçek elde edilmiştir.

3.4 Verilerin Çözümlemesi (Data Analyzing)

Veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 16.0 paket programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Bu analizlerde aritmetik ortalama yoluyla öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri belirlenmiştir. Bu düzeylerin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öğrenci algılarından homojen dağılım gösterenler için t testi homojen dağılım göstermeyenler için Mann-Whitney - U testi; sınıf değişkeni açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla öğrenci algılarından homojen dağılım gösterenler için tek yönlü varyans analizi (One Way Anova), homojen dağılım göstermeyenler için ise Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri arasındaki farkın anlamlılığını ölçmek için bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde, araştırma sonuçlarına ilişkin elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Araştırma kapsamında Beklenti ve Memnuniyet Ölçeğini dolduran toplam 319 öğrencinin 175'i (%54,9) erkek iken 144'ü (%45,1) kızdır. Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin 97'si (%30,4) 6. sınıf öğrencisi, 95'i (%29,8) 7. sınıf öğrencisi iken 127'si (%39,8) 8. sınıf öğrencisidir.

Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerini yansıtan verilerin ortalama ve standart sapmaları Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri
(Table 1. Expectation and satisfaction levels of students)

Madde No	Önermeler	Beklenti Düzeyi		Memnuniyet düzeyi	
		\bar{X}	SS	\bar{X}	SS
1.	Öğretmenlerin öğrencileri birey olarak dikkate alması, onları önemsemesi	3,36	1,21	3,49	1,18
2.	Öğretmenlerin öğrencilere yönelik davranışlarında adil ve tarafsız olması	3,00	1,40	2,97	1,30
3.	Derslerde yapılan eğitim/öğretim etkinliklerinin kalitesinin yüksek olması	3,62	1,14	3,61	1,21

4.	Öğretmenlerin görevlerini severek ve içtenlikle yapması	3,36	1,22	3,53	1,12
5.	Öğretmenlerin derslerine önem vermeleri ve iyi hazırlanmaları	3,71	1,32	3,86	1,23
6.	Öğrencilerin öğretmenlerden ders ve ders dışı konulara ilişkin rahatça yardım ve destek alabilmesi	3,47	1,25	3,57	1,22
7.	Öğretmenlerin derslerine düzenli olarak zamanında gelmeleri ve bitirmeleri	3,63	1,25	3,73	1,18
8.	Öğretmenlerin kendi konu alanlarına hâkim olmaları	3,54	1,18	3,67	1,15
9.	Derslerdeki öğrenme-öğretme etkinliklerinde çağdaş araç/gereçlerin (projektör, bilgisayar vb araçlar) kullanılması	3,79	1,21	3,93	1,15
10.	Öğretmenlerin sınav, proje, ödev ve etkinliklerde adil ve ayrımcı olmayan bir değerlendirme ve notlandırma yapmaları	3,28	1,48	3,41	1,37
11.	Öğrencilerin kulüp çalışmaları, sosyal ve spor etkinliklerinin teşvik edilmesi	2,97	1,38	3,33	1,33
12.	Eğitimde kullanılan öğrenme mekânlarının (deney ve bilgisayar laboratuvarlarının,) sayı ve nitelik yönünden eğitime uygun olması	3,20	1,40	3,39	1,29
13.	Maddi olanakları yetersiz öğrencilerin okul idaresi tarafından saptanarak yardım ve destek sağlanması	3,31	1,06	3,12	1,14
14.	Derslerde verilen ödevlerin öğrencilerin öğrenmesine ve dersteki başarısına katkı sağlaması	3,76	1,03	3,76	1,21
15.	Sınıf rehber öğretmenin her bir öğrencinin başarı durumuyla ilgilenmesi	3,62	1,41	3,66	1,39
16.	Öğretmenlerin kendi alanındaki yenilikleri ve gelişmeleri öğrencilerle paylaşmaları	3,18	1,26	3,28	1,27
17.	Okul içinde öğrencilerin katılabileceği çeşitli sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerin olması	3,21	1,33	3,20	1,44
18.	Sınavların güvenli yapılması, sahtekârlık ve kopya olaylarının olmaması	3,34	1,44	3,32	1,48
19.	Öğrencilerin derslerden sonra öğretmenlere rahatça ulaşabilmesi	3,19	1,24	3,45	1,29
20.	Öğretmenlerin, öğrencilerin derslerdeki durumlarına (eksiklikleri, ilerlemeleri, performansları, v.b.) ilişkin olarak öğrencileri düzenli olarak bilgilendirmesi	3,45	1,39	3,54	1,31
Genel Ortalama		3,40	1,29	3,49	1,27

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri birine yakın ve "yüksek" düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. Ancak beklenti düzeyi ($\bar{X} = 3,40$) memnuniyet düzeyinden ($\bar{X} = 3,49$) daha düşük bulunmuştur. Öğrencilerin okullarına yönelik 3., 5., 7., 8., 9., 14., 15. ve 20. maddelerde verilen önermelerden beklenti düzeyi "yüksek"tir. Bunların dışında

kalan maddelerde verilen önermelerden beklenti düzeyi "orta" düzeydedir. Öğrencilerin okullarına yönelik en yüksek beklenti düzeyine sahip olduğu madde "Derslerdeki öğrenme-öğretme etkinliklerinde çağdaş araç/gereçlerin (projektör, bilgisayar vb araçlar) kullanılması" önermesini içeren maddedir ($\bar{X} = 3,79$). Bu bulguya göre öğrenciler derslerde çağdaş eğitim araç ve gereçlerinin kullanılması yönünde yüksek beklenti içerisindedirler. Öğrencilerin en düşük beklenti düzeyine sahip olduğu madde ise "Öğrencilerin kulüp çalışmaları, sosyal ve spor etkinliklerinin teşvik edilmesi" önermesini içermektedir ($\bar{X} = 2,97$). Öğrenciler okullarında kulüp çalışmaları, sosyal ve sportif etkinliklerin teşvik edileceği yönünde orta düzeyde beklentilere sahiptir.

Öğrencilerin okullarına yönelik memnuniyet düzeylerine bakıldığında, 1., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 14., 15., 19., ve 20. maddelerde verilen önermelerden memnuniyet düzeyi "yüksek"tir. Geriye kalan 7 maddede verilen önermelerden memnuniyet düzeyi "orta"dır. Öğrencilerin okullarına yönelik en yüksek memnuniyet düzeyine sahip olduğu madde "Derslerdeki öğrenme-öğretme etkinliklerinde çağdaş araç/gereçlerin (projektör, bilgisayar vb araçlar) kullanılması" önermesine içeren maddedir ($\bar{X} = 3,93$). Bu bulguya göre, öğrencilerin beklenti düzeylerinin en yüksek olduğu önerme ile memnuniyet düzeylerinin en yüksek olduğu önerme aynıdır. Yüksek beklentiler ile okula gelen öğrencilerin, memnuniyet düzeylerinin de yüksek olması okulun öğrenci ihtiyaç ve beklentilerine cevap verdiğini göstermektedir. En düşük memnuniyet düzeyine sahip olan madde "Öğretmenlerin öğrencilere yönelik davranışlarında adil ve tarafsız olması" maddesidir ($\bar{X} = 2,97$). Öğrencilerin öğretmenlerinin kendilerine yönelik davranışlarında adil ve tarafsız olması yönünde beklentilerinin karşılanmadığı ve bu durumdan pek memnun olmadıkları görülmektedir.

Ayrıca en yüksek beklenti düzeylerine sahip olan önermelerin (3., 5., 7., 8., 9., 14., 15. ve 20.) aynı zamanda yüksek memnuniyet düzeylerine de sahip olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin okullarına yönelik beklentilerinin gerçekleştiğini ve okulun öğrenci ihtiyaçlarına cevap verdiğini göstermektedir.

Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Mann-Whitney-U testine ait bulgular Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Öğrencilerin Okullarına Yönelik Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri
(Table 2. Expectation and satisfaction levels of students according to gender)

Düzyey	Faktörler	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Beklenti Düzeyi	Öğretmen	Kız	144	127,16	18310,50		
		Erkek	175	187,03	32729,50	7870,500	,000**
		Toplam	319				
	Ders	Kız	144	129,91	18707,00		
		Erkek	175	184,76	32333,00	8267,000	,000**
		Toplam	319				
	Etkinlik	Kız	144	135,43	19502,50		
		Erkek	175	180,21	31537,50	9062,500	,000**
		Toplam	319				

Memnuniyet Düzeyi	Öğretmen	Kız	144	125,59	18085,00		
		Erkek	175	188,31	32955,00	7645,000	,000**
		Toplam	319				
	Ders	Kız	144	137,52	19802,50		
		Erkek	175	178,50	31237,50	9362,500	,000**
		Toplam	319				
	Etkinlik	Kız	144	135,52	19515,00		
		Erkek	175	180,14	31525,00	9075,000	,000**
		Toplam	319				

**p<,01, *p<,05

Tablo 2'deki verilere bakıldığında, cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerinde bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Aradaki farklılık hem beklenti hem de memnuniyet düzeylerinde ,01 düzeyinde anlamlıdır. Erkek öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri, tüm faktörlerde kız öğrencilere göre daha yüksektir. Bu veriler erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla okullarına yönelik daha yüksek beklenti içinde olduğunu ve aynı zamanda beklentilerinin karşılandığını bir başka deyişle memnuniyet düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Erkek öğrencilerin öğretmenlerinden, derslerden ve etkinliklerden beklenti ve memnuniyet düzeyleri kız öğrencilere oranla daha yüksek düzeydedir. Bu bulgu kız öğrencilerin öğretmenlerinden, derslerden ve etkinliklerden beklentilerinin erkeklere oranla daha düşük düzeyde karşılandığı ve kız öğrencilerin bu durumdan hoşnut olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan t testine ait bulgular Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Cinsiyete göre beklenti ve memnuniyet düzeylerine ilişkin "t" testi sonuçları

(Table 3. The "t" test results about expectation level and satisfaction level according to gender)

Düzye	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	t	SD	p
Beklenti Düzeyi	Kız	144	2,98	1,05	5,757	317	,000**
	Erkek	175	3,60	0,88			
Memnuniyet Düzeyi	Kız	144	2,97	0,99	5,762	317	,000**
	Erkek	175	3,59	0,93			

**p<,01, *p<,05

Tablo 3'teki veriler incelendiğinde cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin okullara yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu farklılık ,01 düzeyinde anlamlılık göstermektedir. Okul çevresi faktörüne yönelik erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek beklenti içinde oldukları ve aynı zamanda memnuniyet düzeylerinin de daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu erkek öğrencilerin okul çevresinden beklentilerinin karşılandığının bir göstergesidir.

Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti düzeyleri ile memnuniyet düzeyleri arasında bir farkın olup olmadığına bağlı örneklem t testi ile bakılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. Düzeyler Arasındaki Farkı Gösteren "t" Testi Sonuçları
(Table 4. The "t" test results for differences between levels)

Düzyey	N	\bar{X}	SS	SD	t	p
Beklenti Düzeyleri	319	3,40	1,29	318	4,104	,000**
Memnuniyet Düzeyleri	319	3,49	1,27			

**p<,01, *p<,05

Tablo 4'e bakıldığında öğrencilerin okullarına yönelik beklenti düzeyleri ile memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (t=4,104; p<,01). Bu farkın yönüne bakıldığında öğrencilerin okullarına yönelik memnuniyet düzeylerinin (\bar{X} =3,49) beklenti düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmektedir (\bar{X} = 3,40). Öğrencilerin okullarına yönelik memnuniyet düzeyleri anlamlı bir fark oluşturacak kadar yükselmiştir.

Bu durum beklenenin aksi yönde gerçekleşmiştir. Normalde öğrenci beklenti düzeylerinin daha yüksek olması beklenir. Bu çelişkili durum şöyle açıklanabilir: Yaşadıkları sosyal çevre ve sosyo-ekonomik düzeyden dolayı, öğrenciler okuldan çok yüksek düzeyde beklentilere sahip değildirler. Bununla birlikte beklenti düzeyi düşük değildir. Ancak okullarda sunulan olanaklar ve hizmetler öğrencilerin beklentilerinin ötesindedir. Bu nedenle, öğrencilerin okula yönelik memnuniyet düzeyi beklenti düzeyinden daha yüksektir.

Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerinin sınıf değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği amacıyla yapılan Kruskal Wallis testine ait sonuçlar Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5. Sınıf Değişkenine Göre Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri
(Table 5. Expectation level and satisfaction level according to grade)

Düzyey	Faktörler	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	X ²	SD	p
Beklenti Düzeyi	Öğretmen	6.sınıf	97	232,77	103,866	2	,000**
		7. sınıf	95	99,00			
		8. sınıf	127	150,05			
	Ders	6.sınıf	97	203,98	34,719	2	,000**
		7. sınıf	95	152,93			
		8. sınıf	127	131,70			
	Etkinlik	6.sınıf	97	194,92	20,387	2	,000**
		7. sınıf	95	141,84			
		8. sınıf	127	146,91			
	Okul Çevresi	6.sınıf	97	200,97	27,706	2	,000**
		7. sınıf	95	141,32			
		8. sınıf	127	142,68			
Memnuniyet Düzeyi	Öğretmen	6.sınıf	97	221,01	62,580	2	,000**
		7. sınıf	95	125,18			
		8. sınıf	127	139,45			
	Etkinlik	6.sınıf	97	201,99	29,406	2	,000**
		7. sınıf	95	143,25			
		8. sınıf	127	140,46			
	Okul Çevresi	6.sınıf	97	210,72	42,792	2	,000**
		7. sınıf	95	141,49			
		8. sınıf	127	135,11			

p<,01**, p<,05*

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin okullarına yönelik beklenti düzeylerinde sınıf değişkenine göre anlamlı farklılıklar olduğu

görülmektedir ($p<,01$). Bu farklılığın nedenine bakıldığında 6. sınıfta bulunan öğrencilerin 7. ve 8. sınıfta bulunan öğrencilere göre okullarına yönelik daha yüksek beklenti içinde oldukları görülmektedir. Bu bulgu ikinci kademeye yeni geçen öğrencilerin daha yüksek beklentiler içerisinde olduğunun bir göstergesidir. Sınıflar bazında en düşük beklentilere sahip öğretmen ve etkinlik faktörleri için 7. sınıf öğrencileri, ders ve okul çevresi faktörleri için ise 8. sınıf öğrencileridir. Bu bulgular 7. sınıf öğrencilerinin öğretmenlerinden ve okul içinde yapılan etkinliklerden, 8. sınıf öğrencilerinin ise derslerden ve okul çevresinden beklentilerinin ve ihtiyaçlarının karşılanmadığını ve ihtiyaçlarının giderilmediğini göstermektedir. Öğrencilerin okullarına yönelik memnuniyet düzeylerine bakıldığında ise sınıf değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($p<,01$). Tüm faktörlerde memnuniyet düzeyi ortalamaları beklenti düzeyi ortalamalarından daha yüksektir. En düşük memnuniyet düzeyine sahip olan öğrenciler ise öğretmen faktörü hariç 8. sınıfta bulunan öğrencilerdir. Öğretmen faktöründe 7. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflarda bulunan öğrencilere göre memnuniyet düzeyleri daha düşüktür. Bu bulgular sınıf değişkenine göre öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeylerinin giderek azaldığını, okullarının artık ihtiyaçlarına tam olarak cevap veremediğinin bir göstergesidir. Burada dikkat çeken diğer bir nokta ise 8. sınıf öğrencilerinin hem beklenti anlamında hem de memnuniyet anlamında diğer sınıflarda bulunan öğrencilere oranla genelde daha düşük düzeyde ortalamalara sahip olmalarıdır. Bu durumun sebebi 8. sınıf öğrencilerinin yaşlarının ilerlemesi, artık ergenlik döneminde bulunmaları, hayallerindeki öğretmen ve okul imajlarının değişmesi olabilir.

5. SONUÇLAR (CONCLUSIONS)

Öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri birbirine yakın ve yüksek düzeydedir. Yirmi maddelik ölçeğin sekiz maddesine katılım düzeyi "yüksek" iken, diğer maddelerin tamamında öğrencilerin beklentileri "orta" düzeydedir. Öğrenciler derslerde yapılan eğitim-öğretim etkinliklerinin kalitesinin yüksek olmasının, öğretmenlerinin derslerine önem verip iyi hazırlanmasının, derslerine düzenli zamanında başlayıp derslerini zamanında bitirmesinin, konu alanlarına hâkim olmasının, derslerde çağdaş araç gereçleri kullanılmasının ve öğrencilere geri dönüt vermesinin gerekliliğine inanmaktadırlar. Öğrencilerin en yüksek katılım gösterdiği madde ise derslerde çağdaş araç gereçlerin kullanılması önermesini içeren maddedir. Öğrenciler okullarına yönelik derslerde kullanılan araç gereçlerin çağdaş eğitim araçları olması yönünde yüksek beklenti içerisindeyler. Öğrencilerin okullarına yönelik memnuniyet düzeyi ise beklenti düzeylerine göre anlamlı farklılık oluşturacak kadar yüksek, yedi maddede verilen önermelere katılım düzeyi orta düzeyde gerçekleşmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin görüşleri ile kız öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ölçeği oluşturan tüm faktörlerde (öğretmen, ders, etkinlik ve okul çevresi) erkek öğrencilerin okullarından beklenti ve memnuniyet düzeyleri, kız öğrencilerin göre daha yüksektir. Başka bir deyişle erkek öğrencilerin okullarından beklentileri ve bu beklentilerinin gerçekleşme düzeyi daha yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. Sınıf değişkeni açısından öğrencilerin okullarına yönelik beklenti ve memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Ölçeği oluşturan tüm faktörlerde 6. sınıf öğrencilerinin hem beklenti hem de memnuniyet düzeyleri 7. ve 8. sınıfta bulunan öğrencilere

oranla daha yüksek düzeydedir. En düşük memnuniyet düzeyine sahip olan öğrenciler ise bir faktör hariç (öğretmen) 8. sınıfta bulunan öğrencilerdir.

Okulların eğitim-öğretim yılı başında belirlediği amaçlara ulaşma yolunda öğrencilerinin beklenti ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurması önem taşımaktadır. Okulların etkili olabilmesi ve akademik başarı anlamında yüksek düzeye ulaşabilmesi için öğrencilerinin bireysel farklılıklarını dikkate alması, onların ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermesi gereklidir. Öğrenciler okula başlarken çeşitli konularda beklenti içerisine girmektedirler. Bu beklentilerin karşılanma düzeyi, öğrencilerin geleceğe daha umutla ve güvenle bakabilmesi için önemlidir.

Öğrencilerin okul çevresi, öğretmen, okul içi etkinlikler ve ders faktörleri kapsamında alınan algılarındaki memnuniyet düzeylerinin beklenti düzeylerinden anlamı düzeyde daha yüksek olması öğrencilerin okula bağlılığını ve sevgisini göstermektedir. Bu noktadan hareketle, öğrencilerin toplumsal bütünleşme ve vatandaşlığın gerektirdiği rolleri oynamaya hazır oldukları iddia edilebilir. Okulu ve çevresini öğrencilere daha fazla sevdirmek suretiyle toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunulabilir.

2006 yılında Bağcı ve Temizkan'ın yaptığı araştırmada öğrencilerin sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerinin adil ve tarafsız değerlendirilmesi anlamında, öğretmenlerinden yüksek düzeyde beklenti içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin öğrencilerin performanslarını değerlendirirken dil, din ve ırk ayrımı yapmadan şeffaf bir şekilde davranması ve tarafsız olması gerekir.

Koyuncu ve Erden (2010) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin, öğretmenlerinin "lütfen, teşekkür ederim, özür dilerim" kelimelerini sınıfta kullanmasının; dersin neşeli esprili ve eğlenceli işlenmesinin; sorulara doğru cevap verdiklerinde arkadaşlarının ve öğretmenlerinin kendilerini kutlamalarının kendilerini mutlu ettiğine %95 ve daha yüksek oranlarda katılım göstermişlerdir. Buna benzer zarif ve masrafsız tutum ve davranışlar ile öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin yükseltilmesi mümkün görünmektedir.

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okullarına Yönelik Beklenti ve Memnuniyet Düzeylerine yönelik araştırma sonuçlarından hareketle şu öneriler geliştirilmiştir.

Uygulamacılara İlişkin Öneriler

➤ Öğretmenler ders, günlük ve yıllık planlarını hazırlarken öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıdır. Bu sayede her öğrenciye ulaşabilme ve yeteneklerini geliştirebilme imkânı bulunabilir.

➤ Öğretmenler sadece ders içinde değil ders dışında da öğrencileri ile ilgilenmelidir. Öğrencilerin sadece okul içinde değil okul dışında da kendilerini değerli hissetmeleri sağlanmalıdır.

➤ Öğretmenler öğrencilerin duygu ve düşüncelerini dile getirmeleri için onları cesaretlendirmelidir. Öğrencilerin kendilerine olan özgüvenlerinin artmasının onların performanslarını olumlu yönde etkilemesi beklenir.

➤ Okul içi etkinlikler düzenlenirken öğrencilerin yaş grupları dikkate alınmalıdır. Her yaş grubuna hitap eden etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin okullarına olan bağlılık düzeyleri arttırılabilir.

➤ Okul yönetimi okulun fiziki durumunu öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlemelidir. Öğrencinin okulda kendisini rahat hissedebilmesi için gerekli ortam hazırlanmalıdır.

Araştırmacılara İlişkin Öneriler

➤ Okulun bulunduğu yerleşim bölgesine göre öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının hangi yönde değiştiğine yönelik araştırmalar yapılabilir.

➤ Benzer araştırmalar ortaöğretim ve üniversite düzeyinde yapılabilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Aydın, A. (2010). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
2. Bağcı, H. ve Temizkan, M. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Türkçe Öğretmenlerinden Beklentileri. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:4, Sayı: 4, ss: 477-498.
3. Balcı, A. (2000). Örgütsel Gelişme Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
4. Balcı, A. (2007). Etkili Okul Geliştirme Kuram Uygulama ve Araştırma. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
5. Büyüköztürk, Ş. (2008). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
6. Cafoğlu, Z. (1996). Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi. İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı.
7. Celep, C. (2000). Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler. Ankara: Anı Yayıncılık.
8. Çelik, V. (1999). Eğitimsel Liderlik. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
9. Kaldırım, E. (2005). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Demokrasi Algıları. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:25, Sayı: 3, ss: 143-162.
10. Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
11. Koyuncu, B ve Erden M. (2010). Zenginleştirilmiş beyin uyumlu öğretim ortamına ilişkin öğrenci görüşleri, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration - Theory and Practice], Cilt: 16, Sayı: 1, ss: 73-92.
12. Özdemir, S. (2000). Eğitimde Örgütsel Yenileşme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
13. Şişman, M. (2000). Öğretmenliğe Giriş. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
14. TDK, (2005). Türkçe Sözlük. Ankara: MEB Basımevi.
15. Yılmaz, K. (2007). İlköğretim Okulu 6., 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri. Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 2, ss: 485-490.